

PÄIVÄKOTIEN SUUNNITTELUOHJE

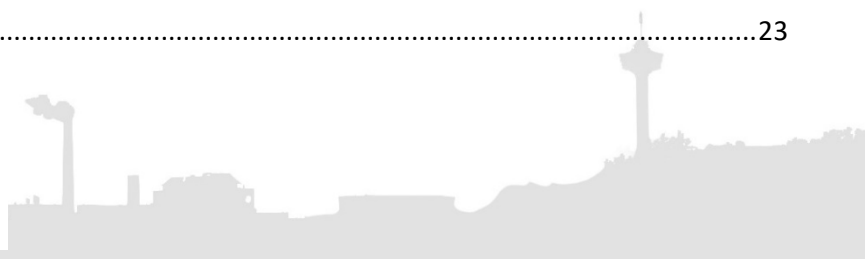
2020

Sisällys

1	TAVOITTEET	2
2	YHTEYSHENKILÖT	2
3	YLEISET OHJEET	4
3.1	PÄIVÄKOTIRAKENNUS	4
3.2	SAATTOLIIKENNE, HUOLTO- JA PYSÄKÖINTITILAT	5
3.3	LEIKKIPIHAT	7
3.3.1	PIHAVARUSTEET / MINIMIVAATIMUKSET	9
3.3.2	LEIKKI- JA ULKOLEIKKI- JA ULKOKUNTOILUPAIKKOJEN OMAVALVONTAJÄRJESTELMÄ	10
4	TOIMINNALLISET OHJEET	10
4.1	PÄIVÄKODIN TILAT	11
4.1.1	LAPSIRYHMIEN OMAT TILAT	11
4.1.2	PÄIVÄKODIN YHTEISTILAT	13
5	TILAVARUSTEET	15
5.1	VARUSTEET, YLEISTÄ	16
5.2	MÄRKÄETEINEN/TUULIKAAPPI.....	16
5.3	ETEINEN.....	17
5.4	WC-PESUHUONE	17
5.5	ERILLIS-WC JA INVA-WC	19
5.6	RYHMÄHUONE 1 / RUOKAILU-ASKARTELU	19
5.7	RYHMÄHUONE 2 / LEPO-LEIKKI.....	19
5.8	PIENRYHMÄHUONE.....	20
5.9	AULA / RUOKASALI	20
5.10	SALI.....	20
5.11	MONITOIMITILA 1	21
5.12	MONITOIMITILA 2	21
5.13	HENKILÖKUNNAN TILAT.....	21
5.13.1	TOIMISTO JA HENKILÖKUNNAN TYÖTILAT.....	21
5.13.2	SOSIAALITILAT	22
5.13.3	SIIVOUSTILAT.....	22
5.13.4	TEKSTIILIHUOLTOTILA	22
5.13.5	VARASTOT	23
5.13.6	KEITTIÖTILAT	23
5.13.7	JÄTEHUOLTO	23
5.13.8	TILALUKITUS, -SUOJAUS	23

1 TAVOITTEET

Tämän päiväkotien suunnitteluohje täydentää Tampereen kaupungin rakennussuunnitteluohjetta. Tämä ohje määrittää Tampereen kaupungissa toimivien päiväkotien suunnittelussa noudatettavat toiminnalliset yleisohjeet sekä varustamisohjeet. Ohjeet tulee näin ollen ottaa huomioon myös muiden kuin kaupungin oman tuotannon ylläpitämien päiväkotien, kuten esim. ns. ostopalvelu- ja palvelusetelipäiväkotien suunnittelussa.

Ohje mahdollistaa erilaisten pedagogisten toimintavaihtoehtojen toteuttamisen.

Muita ohjeita:

- RT 103083 Päiväkotien suunnittelu
- RT 103085 Päiväkotien ja perusopetuksen tilat. Turvallisuuden suunnittelu
- RT 103084 Päiväkodin ja perusopetuksen tilat. Ulkotilojen suunnittelu
- koulujen suunnitteluohje (valmisteilla)
- Tampereen kaupungin suunnitteluohjeet:
<https://tampereentilapalvelut.fi/materiaalipankki/suunnitteluohjeet/>
- Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma
- Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuusopas:
https://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas/tukimateriaali/turvallisuuskansio-malli

2 YHTEYSHENKILÖT

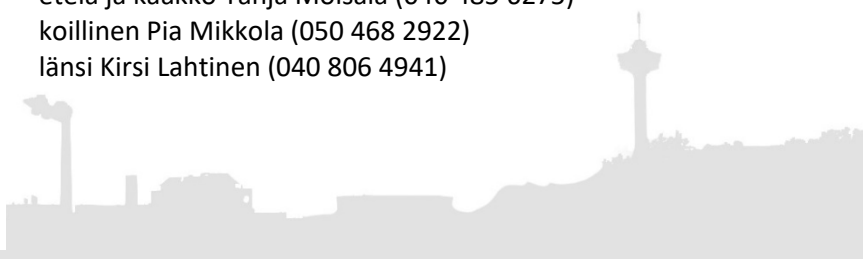
Tampereen kaupungin Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka palveluryhmä ja Tampereen Tilapalvelut Oy vastaa palvelu- ja yhteistyösopimuksen mukaisesti kaupungin päiväkotien uudis- ja perusparannus- ja muutostyöhankkeiden toteuttamisesta yhdessä palveluiden tilaajan ja päivähoiton edustajien kanssa. Kutakin hanketta varten kootaan oma hankeryhmänsä, joka koostuu pääsääntöisesti alla luetelluista yhteistyötahoista sekä kohteen suunnittelijoista. Pienten päiväkotirakennushankkeiden toteuttamisesta vastaa Tilapalvelut Oy:n päiväkotien isännöitsijä. Isojen, vähintään 1M€ investointihankkeiden toteuttamisesta vastaa tarveselvitys- ja hankesuunnitteluvaiheessa Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka - palveluryhmän hankearkkitehti ja toteutusvaiheessa hankkeelle nimetty Tilapalvelut Oy:n projektipäällikkö Tampereen kaupungin ja Tampereen Tilapalvelut Oy:n palvelu- ja yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Hyvinvointipalveluiden esikunta

- koordinaattori Elina Kalliohaka (040 486 4918)

Perusopetus ja päivähoito / päivähoito

- kasvatus- ja opetusjohtaja Kristiina Järvelä (040 800 4678)
- palvelupäällikkö keskusta Elli Rasimus (050 523 7386)
etelä ja kaakko Tanja Moisala (040 485 6275)
koillinen Pia Mikkola (050 468 2922)
länsi Kirsi Lahtinen (040 806 4941)

- päiväkodin johtaja ja muu henkilökunta tapauskohtaisesti

ATK- asiat, konsernipalveluyksikkö (Koppari)

- atk-tukihenkilö tapauskohtaisesti

Pirkanmaan Voimia Oy

- suunnittelija Elina Lahti (040 861 1252)
- asiakkuusvastaava Matti Tanski (040 180 1620)

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka - palveluryhmä

- hankearkkitehti tapauskohtaisesti
- tila-asiantuntija Anni Andrejeff (040 630 9358)

Tampereen Tilapalvelut Oy

- hankkeen projektipäällikkö tapauskohtaisesti
- LVIA / lvi-asiantuntija Tapio Hyrkäs (040 704 3791)
- S / sähköasiantuntija Juha Rautiainen (040 358 0702)
- rakenneasiantuntija Minna Suomela (044 486 3684)
- vastaava isännöitsijä Juha Kulo (040 806 3165)
- ylläpitoasiantuntija Heidi Puustinen (040 806 3163)

Pirkanmaan pelastuslaitos

- palotarkastaja tapauskohtaisesti

Työsuojelu

- henkilöstöpäällikkö Satu Koski 040 801 6236

3 YLEISET OHJEET

3.1 PÄIVÄKOTIRAKENNUS

Päiväkotirakennuksen tilat ja tilantarve on määritelty hankekohtaisessa tilaohjelmassa. Päiväkotiryhmien omat tilat pyritään jaottelemaan kahden ryhmän yhteisiin kotialue tiloihin. Tilojen tulee mahdollistaa pienryhmä (7-10 lasta) ja suuryhmätoiminta (max 24 lasta). Päiväkodin yhteistilat ovat kaikkien lapsiryhmien yhteiskäytössä ja toisaalta yhä useammin, myös talon ulkopuolelta tulevien iltakäytössä. Iltakäytössä olevien tilojen rajaaminen on näin ollen otettava huomioon tilasuunnittelussa, kulunvalvonnassa, kaikissa alueen lukituksissa (ovet, kaapit, poistumistielukitus jne), ovien avautumissuunnissa ja pelastussuunnittelussa. Rakennuksen aulatilaa käytetään talon isompien lasten yhteisenä ruokailutilana ja monitoimitilana. Tavoitteena on, että kaikkia tiloja voidaan vuokrata ulkopuoliseen käyttöön. Selkeät iltakäytön tilat ovat kuitenkin sali, ruokasali ja pienkeittiö. Naulakko- / naulakkotila sijoitetaan iltakäytön sisäänkäynnin läheisyyteen. Naulakko ei saa kaventaa poistumistielevyyttä. Iltakäytön rajat merkitään selkeästi pohjapiirustuksiin jo hankesuunnitteluvaiheessa.

Toimintatiloissa hyötyalaa (tilaohjelma-ala) tarvitaan vähintään 7 hym^2 tilapaikkaa kohden. Pinta-alaan ei lasketa vain henkilökunnan käyttöön tarkoitettuja tiloja kuten esimerkiksi työtiloja, puku- ja pesutiloja, eikä keittiötiloja. Pinta-alat tarkistetaan tapauskohtaisesti.

Päiväkoti yhdistetään nykyään yhä useammin esi- ja alkuopetuksen (0-2-luokat) kanssa ns. pienten lasten yksiköksi. Päiväkoteja rakennetaan myös isomman koulurakennuksen kiinteään yhteyteen (alakoulut, yhtenäiskoulut). Näissä ratkaisuissa kaikki käyttäjät hyödyntävät rakennuksen yhteisiä tiloja (mm. ruokasali, liikuntasali, henkilökunnan tilat). Tilat ja rakenteet suunnitellaan siten, että ne on mahdollista ottaa koulu- tai päiväkotikäyttöön tai ilman merkittäviä tilamuutoksia (sisäinen muuntojousto).

Koulun tiloissa noudatetaan erillistä suunnitteluohjetta (*ohje valmisteilla*).

Kaikkien tilojen ja rakenteiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huolehtia mahdollisimman hyvästä äänenvaimennuksesta ja tilojen välisestä äänieristyksestä. Käyttötiloissa tulee lähtökohtaisesti olla akustoitua pintaa 110 % tilan lattiapinta-alasta. Vaimennuslevyt asennetaan koko sisäkaton alueelle sekä seinille tarvittavassa laajuudessa. Pinnat tulee olla kestäviä ja helposti siivottavissa. Tekniset vaatimukset, katso rakennussuunnitteluohje. Vaativimmissa hankkeissa tilataan tarvittaessa akustista suunnittelua toteutussuunnitteluvaiheessa.

Valaistustasojen tulee olla voimassa olevan standardin sekä rakennussuunnitteluohjeen ja sen liitteiden mukaiset. Valaistuksen suunnittelussa huomioida tilakohtaisesti niissä tapahtuvien eri toimintojen vaatima valaistuksen säädettävyyden sekä mahdollistetaan energiansäästö.

Sisusteiden turvallisuus huomioidaan. Poistumisteille ei suunnitella liukuovia. Alkusammutuskalusto täytyy olla myös iltakäyttäjien käytettävissä. Alkusammutusvälineistöön tulisi sijoittaa jauhesammuttimien rinnalle esim. vaahtonestesammuttimia ja CO_2 sammuttimia.

Pohjapiirustuksiin (arkkitehti- ja iv-piirustukset) tulee merkitä tilaa käyttävä henkilömäärä (suunniteltu maksimimäärä).

Tilojen henkilömäärien mitoitus tehdään tarveselvityksen ja LVI-suunnitteluohjeen mukaisesti huomioiden eri tilojen käyttötarkoitukset.

Ryhmätilojen oven pieleen asennetaan kyltti, jossa mainittu tilan ilmanvaihdon sallima maksimi henkilömäärä. Salien (kokoontumistilojen) osalta määritetään maksimihenkilömäärä.

Rakennuksen julkisivuun asennetaan näkyvälle paikalle valaistu nimikyltti irtokirjaimin. Sijoitus siten, että se johdattaa tulijan johdonmukaisesti rakennuksen tiloihin. Näkyvälle paikalle sijoitetaan valaistu osoitekyltti ja alueopastetaulu/-kartta, jossa esitetty vähintään pysäköintialueet saattoapaikkoineen, sisäänkäynnit ryhmätiloihin sekä iltakäytön sisäänkäynnit.

Toimialan (päivähoito) linjauksien mukaiset kesäpäivistystävät päiväkodit varustetaan koneellisella viilennyksellä. Päiväkodin tiloja palveleva ilmastointikone varustetaan jäähdytysyksiköllä, tarkemmat tekniset ohjeet on esitetty LVI:n suunnitteluohjeessa.

3.2 SAATTOLIIKENNE, HUOLTO- JA PYSÄKÖINTITILAT

Saattoliikenne ja henkilökunnan autopaikat

Saatto- ja henkilökunnan autopaikkojen lukumäärä määritetään esiselvitys- ja/tai tarvesuunnitteluvaiheessa. Mitoituksen lähtökohtana toimii Tampereen kaupungin pysäköintipolitiikka. Paikkamäärä riippuu tontin sijainnista. Mikäli tontilla on voimassaoleva asemakaava, noudatetaan sitä. Autopaikat sijoitetaan lähtökohtaisesti päiväkodin tontille. Valtaosa päiväkotien tonteista sijoittuu valmiin kaupunkirakenteen sisälle ja yleensä niiden koko kasvaneisiin tarpeisiin nähden on pieni. Tästä syystä suunnittelun painopiste on toiminnan suunnittelussa: ensin varmistetaan rakennuksen optimaalinen sijainti ja koko tontilla sekä piha-alueiden riittävyys. Jäljelle jäävälle tontin osalle suunnitellaan autopaikat. Ääritapauksessa ydinkeskustan alueella tiiviissä kaupunkirakenteessa on mahdollista, että saatto- tai autopaikkoja ei pystytä järjestämään tontille, jolloin joudutaan hyödyntämään viereistä katualuetta. Edellä mainitussa tilanteessa saattoliikenteen turvallisuus tulee varmistaa yhteistyössä yleisten alueiden suunnittelun kanssa. Rakenteellista pysäköintiä päiväkodille ja koululle ei suunnitella. Pysäköintialue suunnitellaan, mikäli tontti ja sijainti sen mahdollistavat, läpiajettavaksi.

Saattoliikenteen autopaikat:

- keskustan, aluekeskusten ja alakeskusten kävelyvyöhykkeellä sekä tehokkaan joukkoliikenteen vyöhykkeen läheisyydessä (etäisyys noin 300m runkolinjasta), minimipaikkamäärä on yksi autopaikka per lapsiryhmä tai esiopetusryhmä
- muilla alueilla, joissa julkisen liikenteen kulkutiheys on alempi tai saavutettavuus on muuten heikompi: autopaikkoja varataan kaksi per lapsiryhmä tai esiopetusryhmä
- saattoliikenteen paikat merkitään tontille liikennemerkein: aikarajoitus pysäköinnille aamu- ja iltapäivälle 30min. Paikat ja aikarajoituksen kellonajat päätetään suunnitteluvaiheessa

- reitti saattopaikoita rakennukseen tulee olla turvallinen, pysäköintiruudun välittömään läheisyyteen sijoitetaan autoliikenteeltä selkeästi erotettu kävelyreitti
- saattoliikenne voidaan myös järjestää hankekohtaisesti rakennuksen sijoituspaikan mukaan esimerkiksi seuraavilla tavoilla:
  - sallitaan liikennemerkillä rajoitettu pysäköinti hiljaisen kadun varteen tai kadun reunan levennykseen. Asiasta sovitaan erikseen kaupungin katusuunnittelijoiden kanssa
  - käytetään asemakaavan mukaista LP(A)-aluetta, mikäli sellainen on varattu päiväkotitontin välittömään läheisyyteen
- tontille suunnitellaan vähintään yksi inva-mitotettu autopaikka sisäänkäynnin läheisyyteen. Autopaikalta tulee olla esteetön yhteys rakennuksen sisätiloihin. Kohdekohtaiset ratkaisut ja paikkamäärä hyväksytetään kaupungin esteettömyystoimikunnalla

Henkilökunnan autopaikat:

- ydinkeskustan, aluekeskusten ja alakeskusten kävelyvyöhykkeellä sekä tehokkaan joukkoliikenteen vyöhykkeen läheisyydessä (etäisyys noin 300m runkolinjasta), minimipaikkamäärä on kaksi
- muilla alueilla, joissa julkisen liikenteen kulkutiheys on alempi tai saavutettavuus on muuten heikompi: autopaikkamäärä määritetään kohdekohtaisesti. Minimipaikkamäärä on kaksi
- osalla kouluista on tarve väliaikaisille autopaikoille (liikkuvat työntekijät). Päätetään tapauskohtaisesti

Polkupyöräpaikat:

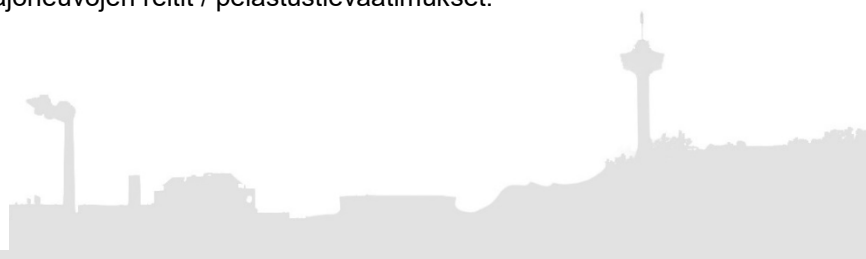
- Tontille sijoitetaan polkupyöräpaikkoja lapsille, henkilökunnalle ja saattopyöräilijöille. Puolet paikoista rakennetaan katettuina. Tavoitteellinen paikkamäärä määritetään asemakaavassa. Mikäli asemakaavassa paikkamäärää ei ole määritetty, sovelletaan kohdekohtaisesti Tampereen kaupungin pysäköintipolitiikkaa. Polkupyöräpaikkoja suunnitellaan noin puolelle henkilökunnasta ja vähintään kolmasosalle päiväkotilapsista. Katso myös kohta "Sisäänkäynnit". Pyörätelineet tulee olla runkolukittavaa mallia (teräspuikkarimalli).
- Sijoittelua ja mitoitusta määritettäessä huomioidaan samat reunaehdot kuin autopaikkojen mitoituksessa, ks. kohta *Saattoliikenne ja henkilökunnan autopaikat*.

Huolto

Päiväkodin huoltopiha on järjestettävä keittiön sisäänkäynnin yhteyteen erilleen leikkipihoista ja jalankulkureiteistä. Jätteiden kuljetusreitit tulee suunnitella mahdollisimman lyhyiksi ja selkeiksi. Saatto- ja huoltoliikenne eivät saa mennä ristiin. Jätepisteiden sijoituksessa tulee huomioida tuhopolttoriski, suojaetäisyydet rakennuksiin ja mahdollinen palo-osastoinnin tarve.

Muita huomioitavia asioita

Rakennukset suunnitellaan iltakäytön mahdollistaviksi ja autopaikkoja voidaan käyttää myös ilta-aikaan. Liikenne- ja paikoitusalueiden päällysteet katso *Rakennussuunnitteluohje*. Autopaikkoja ei saa sijoittaa seinän välittömään läheisyyteen. Pysäköinnin sijoittamista ilmanottoaukkojen läheisyyteen tulee välttää. Suunnittelussa huomioidaan pelastusajoneuvojen reitit / pelastustievaatimukset.

3.3 LEIKKIPIHAT

Leikkipihat tulee suunnata lämpimään ja aurinkoiseen ilmansuuntaan. Toisaalta on huolehdittava, että pihalta löytyy tarvittaessa varjopaikkoja esim. suurten puiden varjosta ja katoksista.

Pihan kulkureittien suunnittelussa on otettava huomioon, että lapset saapuvat tai saatetaan päiväkotiin lähes aina piha-alueen kautta. Pihasuunnittelussa on otettava huomioon myös, että pihoja käytetään myös iltaisin.

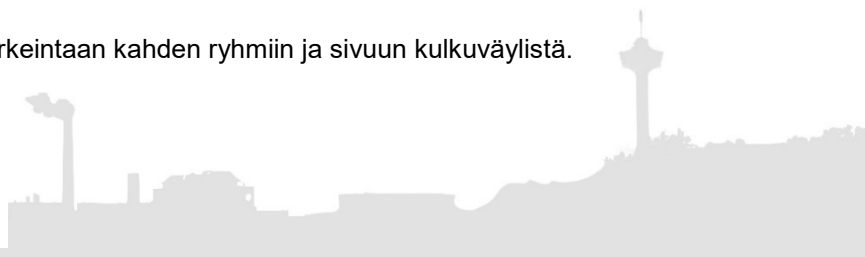
Pihat jäsenellään lähi- ja liikuntaleikkejä varten käyttämällä hyväksi maaston tasoeroja, erilaisia luonnonmuotoja, kasvillisuutta jne. Tarvittaessa käytetään väliaitaa. Tasaisella tontilla olisi hyvä käyttää keinotekoista maaston muotoilua tontin elävöittämiseksi ja laskettelukumpareiksi. Leikkivälineet ryhmitellään siten, että tontille jää vapaata, yhtenäistä aluetta vähintään 6x10 m liikuntaleikkejä varten. Pihan kesä- ja talvihuolto (lumen läjitys) on otettava huomioon kulkureittien muotoilussa sekä leikkivälineiden ja pihan rakenteiden sijoituksessa. Lumen läjityspaikka ei saa sijaita leikkipiha-aidan vieressä (lapsien karkaamisriski). Hiekka-altaita ei saa sijoittaa sisäänkäyntien välittömään läheisyyteen. Lasten hiekka-aitaiden puurakenteissa käytettävän puun kyllästämiseen ei saa sisältää kromia tai arseenia. Puutavarana käytetään joko A tai AB -kyllästysluokan puutavaraa. Eri materiaalien välisten saumakohtien rakenne ja keskinäiset tasoerot on esitettävä leikkauksin. Irtokivi-alueet tulisi sijoittaa sideaineella. Kumpareiden rakennekerrokset tulee määrittää siten, ettei lähelle pintaa sallita lohkaraita tai muuta vaarallista materiaalia. Kumpareiden on täytettävä EU-standardit. Kaikki kiinteät rakenteet suunnitellaan turvallisiksi käyttää (kuten leikkivälineet).

Päiväkotitontti leikkipiha ympäröidään aidalla, h = 1200 mm. Tapauskohtaisesti voidaan aita suunnitella korkeammaksi, esim. tilanteessa, jossa pelikenttä rajautuu tontinrajaan. Aidan täytyy rakenteeltaan olla sellainen, ettei se houkuttele kiipeämään yli. Aidan ja maanpinnan väliin ei saa jäädä 100 mm suurempaa väliä. Aidoissa ja porteissa ei saa olla vaarallisia osia. Aita on pulverimaalattua metalliverkkoa. Pulverimaalattuun metallipintaan eivät lasten kielet tartu pakkasella kiinni. Melusteeksi tms. tarvittavat aidat toteutetaan kuitenkin tarvittaessa umpiaitoina. Meluaidat, katso rakennussuunnitteluohje.

Jokaiselle pihalle on oltava sekä käyntiportti/-portit että ajoportti. Portinpylväille tehdään yhtenäinen betoniperustus. Käyntiporttien leveys on n. 1000 mm ja niiden tulisi avautua leikkipihalle päin. Porttien salvat pitää sijoittaa portin ulkopuolelle, etteivät lapset ylety pihan puolelta avaamaan niitä. Hyvä salpamalli on ns. jousivastuksella toimiva salpa. Ajoportti voidaan korvata helposti irrotettavalla aitayksiköllä traktorilla tehtävää lumenajoa ja leikkihiekan vaihtoa varten. Ajoaukon on oltava vähintään 3000 mm leveä. Reittien suunnittelussa ja portin leveyden mitoituksessa on huomioitava pelustusajoneuvojen pääsy kohteeseen.

Suojaamattomien teräsrakenteiden käyttöä pitää mahdollisuuksien mukaan välttää sellaisissa paikoissa, joissa lapset voivat helposti jäädyttää kielensä niihin kiinni. Leikkivälineiden pitäisi olla sopivia mahdollisimman monen ikäisille lapsille ja niiden korkeudet merkitään suunnitelmiin. Leikkivälineiden perustamistapa tulee ilmetä suunnitelmista.

Keinut sijoitetaan turvallisuussyistä korkeintaan kahden ryhmiin ja sivuun kulkuväylistä.

Liukumäissä käytetään leveää teräsluukua, jota ei pidä suunnata etelään liian kuumenemisen takia. Liukumäet voivat olla vapaasti seisovia tai maastoon sijoitettuja. Liukumäen lähtötasanne ei saa olla maapohjainen vaan se on rakennettava esim. puusta. Liukumäki, palloseinä yms. rakenteet eivät saa muodostaa näkemäesteitä.

Kaikki päiväkotipihat varustetaan kyltillä, johon on kirjattu leikkipaikan sijainti, hätänumero sekä puhelinnumero johon vikaantuneista välineistä voi ilmoittaa. Alueen asukkaat voivat käyttää päiväkotien leikkipihoja ilta-aikaan. Portteihin kiinnitetään kyltti, jossa informoidaan asiasta.

Tupakkalaki 549/2016 kieltää tupakoimisen päiväkotien sisä- ja ulkotiloissa. Tämä koskee myös savuttomien tupakkatuotteiden (esimerkiksi purutupakka ja nuuska) sekä sähkösavukkeiden käyttöä. On myös huolehdittava, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan alueelle, jolla tupakointi on kielletty.

Päiväkodin ulkotiloissa tulee olla tupakointikieltoa osoittavat opasteet.

Tupakointikielto on voimassa jatkuvasti päiväkotien aukioloajoista riippumatta. Tupakointikielto koskee myös esimerkiksi kesäloman aikana päiväkodin ulkoalueella järjestettäviä ulkotapahtumia. Leikkivälineiden ja niiden sijoituspaikkojen, turvaetäisyyksien yms. on täytettävä EU-normit (EN1176). Erityisesti myös lasten leikkipihoilla olevien kiinteiden rakennelmien/rakennusten kuten varastojen syöksytörvien jne. on oltava turvallisia, eikä niihin tai niiden kiinnityksiin saa jäädä rakoja, joihin kiipeilevä lapsi voi jäädä kiinni. Kaikkia varusteita ja rakenteita suunniteltaessa on otettava huomioon yleisiin alueisiin kohdistuva suuri kulutus ja ilkivalta.

Pihan eri alueet nimetään asema- ja pihapiirustukseen ylläpitotarkastuksia varten (esim. pienten lasten alue, jne.). Piha-alueelle suunnitellaan lipputanko, katso myös rakennussuunnitteluohje. Suunnitelmissa on huomioitava piha-alueiden kattava ja riittävä valaistus. Piha-alueet suunnitellaan siten, että vältetään kuolleita kulmia (valvottavuus). Kattovedet ohjataan suoraan sadevesikaivoihin.

Piha-alue suunnitellaan siten, että lapset voivat ulkoilla sujuvasti myös sade- ja hellekeleillä. Pihalle sijoitetaan riittävästi katoksia, varjon paikkoja, jne. Lisäksi puita tulee tontille sijoittaa, myös olemassaolevien puiden säilyttämistä on aina tutkittava suunnitteluvaiheessa.

Mikäli tontti edellyttää hulevesien viivästysrakenteita, ratkaisuna käytetään yleensä ja ensisijaisesti maanalaista hulevesisäiliötä. Viherpainanteita voidaan käyttää tapauskohtaisesti. Viherpainanneratkaisu voi tällöin toimia yhtenä toiminnallisena elementtinä (lasten leikit, opetuksellinen näkökulma). Lopullinen päätös käytettävästä ratkaisusta tehdään tapauskohtaisesti huomioiden toiminnalliset ja tekniset näkökulmat (kustannukset ja ylläpito).

Rakennuksen viereen ei suunnitella istutuksia (pensaita tai puita). Myrkyllisiä kasveja ei saa sijoittaa tontille. Mahdolliset pihojen hiekoituslaatikoiden kannet eivät saa olla avattavissa lapsen voimin.

Leikkipihan suositeltava (tavoiteltava) pinta-ala on 20m²/lapsi. Rakennetussa kaupunkiympäristössä tavoitetta voi olla vaikea saavuttaa, jolloin minimimitoituksena on vähintään 15m²/lapsi.

Osa päiväkodeista ja niiden pihoista sijaitsee melualueella. Esiselvitysvaiheessa selvitetään melun asettamat reunaehdot. Katso myös <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-ja->

[luonto/ymparistonsuojelu/meluntorjunta.html](https://www.luento/ymparistonsuojelu/meluntorjunta.html)

Rakennuksen julkisivuun leikkipihan puolelle sopivaan kohtaan valaistus ajannäyttöjärjestelmän sivukello.

Katso myös Rakennussuunnitteluohje.

3.3.1 PIHAVARUSTEET / MINIMIVAATIMUKSET

Leikkipihat tulee suunnitella lapsen näkökulmasta monipuolisiksi ja vaihteleviksi. Pihan ja leikkivälineiden suunnittelussa tulee huomioida tontin asettamat reunaehdot, leikkipihalla tulee olla myös vapaata tilaa leikkiä varten.

Pienet päiväkodit (2- 3 lapsiryhmää, koskee etenkin korjattavia kohteita)

Pienten päiväkotien pihoihin pyritään asentamaan vähintään seuraavat leikkivälineet:

- hiekkalaatikko (koko 3 x 3 m tai 5 x 5 m)
- keinuteline kahdella keinulla (turvaistuin ja kumilautaistuin) TAI pesäkeinu (hämähäkkikeinu)
- kiipeilyteline
- varasto
- aurinko/sadekatos (varaston yhteyteen), katoksen alle voidaan sijoittaa hiekkalaatikko
- yksi penkki
- kyltti, jossa hätänumero, leikkipaikan sijainti ja vikailmoitusnumero (EU-vaatimus)

Edellisten lisäksi voidaan tarvittaessa laittaa:

- pieni liukumäki (esim. leppisliukumökki)
- monitoimiteline

Keskikokoiset päiväkodit (>3 lapsiryhmää)

Pienten päiväkotien pihavälineiden lisäksi:

- toinen keinuteline

Isot päiväkodit (4-5 tai enemmän lapsiryhmiä)

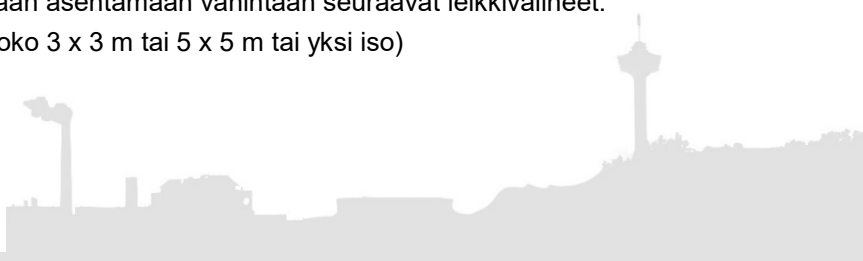
PIENEMMILLE LAPSILLE pyritään asentamaan vähintään seuraavat

leikkivälineet:

- hiekkalaatikko (koko 3 x 3 m tai 5 x 5 m)
- keinuteline kahdella keinulla (turvaistuimet)
- kiipeilyteline, jossa liukumäki
- leikkikatos tai katos osana monitoimivälinettä/varastoa
- varasto
- yksi penkki

ISOMMILLE LAPSILLE pyritään asentamaan vähintään seuraavat leikkivälineet:

- 1 – 2 hiekkalaatikkoa (koko 3 x 3 m tai 5 x 5 m tai yksi iso)

- kaksi keinutelinettä kahdella keinulla/teline (kumilautaistuimet)
- pesäkeinu
- varasto
- penkkejä ja niille pöydät
- pelikenttä + maalit
- kiipeilyteline (ensisijaisesti pyramidi/eiffel - teline, mikäli ei mahdu, käytetään tavallista telinettä) tai monitoimiteline, jossa kiipeilyseinä integroituna
- kyltti, jossa hätänumero, leikkipaikan sijainti ja vikailmoitusnumero (EU vaatimus)

Edellisten lisäksi voidaan tarvittaessa laittaa:

- tasapainotelineet
- rummut
- katuleikit/liikennepuisto
- palloseinä

Pienten lasten yksikköjen piholla huomioidaan 0-2 luokkien oppilaiden toiminta ja välineet.

3.3.2 LEIKKI- JA ULKOLEIKKI- JA ULKOKUNTOILUPAIKKOJEN OMAVALVONTAJÄRJESTELMÄ

Tilapalvelut Oy:llä on leikki- ja ulkoilupaikoille omavalvontajärjestelmä, joka koostuu leikki- ja ulkokuntoilupaiikkojen ylläpitoon liittyvien tehtävien ja vastuiden sekä yleisten turvallisuustehtävien määrittelystä. Työn lähtökohtana ovat lakisäätöiset vaatimukset kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Kuluttajaturvallisuuslain lisäksi leikki- ja ulkokuntoilupaiikkojen kunnossapitoa ja turvallisuutta ohjaavat Suomen Standardisoimisliitto SFS:n julkaisemat standardit. Omavalvontajärjestelmän raportti löytyy kokonaisuudessaan täältä:

<https://tampereentilapalvelut.fi/materiaalipankki/muut-oppaat-ja-ohjeistukset/>

Leikki- ja ulkoilupaiikkojen välineet tulee käyttöönottovaiheessa tarkastaa raportin mukaisesti. Leikkipaikkaa ei saa ottaa käyttöön ennen kuin se on todettu käyttäjille turvalliseksi.

4 TOIMINNALLISET OHJEET

Kulloisenkin päiväkodin toiminnan periaatteet määritellään hankkeen tarveselvityksessä ja suunnittelua varten perustetussa hankeryhmässä.

Kaksikerroksinen ratkaisu on mahdollinen, suunnitelmissa kiinnitettävä huomiota toisen kerroksen ryhmätilojen ja leikkipihan välisen yhteyden toimivuuteen. Ulkotilasta tulee olla suora yhteys märkäeteiseen. Jos ratkaisu sitä edellyttää, märkäeteinen voi sijaita myös eri kerroksessa kuin ryhmätilat. Lasten päivittäin käyttämien portaiden etenemä ja nousu mitoitetaan lapsen näkökulmasta, eli rakennusmääräyksiä loivemmiksi. Mitoitus tarkistetaan suunnitteluvaiheessa.

Päiväkodin tilasuunnittelun lähtökohtana ovat päiväkodin toiminnalle ja pedagogiikalle asetutut tavoitteet, lapsiryhmät ja henkilökunta. Lasten jakaminen erikokoisiin lapsiryhmiin on osa toiminnan rakennetta.

Lapsiryhmän koko vaihtelee kasvattajien lukumäärän, lasten iän ja hoidontarpeen mukaan. Tilojen tulee tukea pienryhmätoimintaa. Suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomioita lapsi-/henkilöturvallisuuteen. Mahdollisten korkeiden tilojen kaiteiden minimikorkeus lattiasta on 1400mm. Kaidekorkeus on huomioitava ryhmätilojen ja tilan kalusteiden sijoittelussa.

Tavoitteena on, että erilaiset lapsiryhmät voivat toimia samanlaisissa tiloissa, jotka on suunniteltu 24 lapsen tarpeeseen. Tämä takaa tilojen käytön mahdollisimman suuren joustavuuden hoitopaikkatarpeen ja -muodon vaihdellessa. Jos päivähoiton tarve laskee alueella, tilat tulee voida muuttaa muihin käyttötarkoituksiin soveltuviksi (esim. opetustiloiksi). Tilat tulee suunnitella muuntojoustaviksi ja esteettömiksi (tila- ja rakennesuunnittelu sekä talotekniikka).

Varhaiskasvatusympäristö ymmärretään laajasti psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisen tilana, jossa toimitaan lasten ja aikuisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatusympäristö on olennainen osa pedagogiikkaa ja fyysinen ympäristö – sekä sisä - että ulkotiloissa - tulee nähdä toiminnallisena, dynaamisena, jatkuvasti kehitettävänä ja uudistuvana osana varhaiskasvatuksen toimintaa. Varhaiskasvatuslain (36/1973, päivitykset 2015) mukaisesti varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettömyys. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö.

Iltakäytön tilat suunnitellaan siten, että ne ovat selkeästi erotettavissa päivähoiton tiloista. Iltakäytön reitit ja tilavyöhykkeet suunnitellaan siten, että ruokasalia ja salia on mahdollista vuokrata kahdelle erilliselle toimijalle samalle ajalle. Iltakäytön rajauksissa on huomioitava myös mm. wc-tilojen sekä inva-wc:n tarve.

Iltakäytön rajapinta hoidetaan pääsääntöisesti ovien lukituksin. Tilat keskitetään ja niiden väliset yhteydet minimoidaan. Iltakäyttöön osoitettuihin tiloihin on suora yhteys ulkoa.

4.1 PÄIVÄKODIN TILAT

4.1.1 LAPSIRYHMIEN OMAT TILAT

Kullakin lapsiryhmällä on omat toimintatilansa eli kotialueensa. Ryhmätilat ovat yhteiskäyttöisiä. Tilat suunnitellaan monikäyttöisiksi ja muuntojoustaviksi. Ryhmätiloille on esitetty tilaohjelmassa kokonaisneliömäärät, joita voidaan jakaa myös toisin kuin tilaohjelmassa on mainittu. Päiväkodin tilat tulee suunnitella siten, että vältetään läpikulku lapsiryhmästä toiseen tai yhteistiloihin jonkun muun lapsiryhmän omien tilojen kautta.

Sisäänkäynti

Lapsiryhmien sisäänkäyntien tulee avautua päiväkodin piha-alueelle. Sisäänkäynnin edessä tulee olla riittävän iso katos tai lippa, joka voi toimia myös rattaiden säilytyspaikkana ja sadekatoksena. Liikuntaesteisillä lapsilla ja huoltajilla tulee olla myös esteetön kulku päiväkodin tiloihin. Pääsääntöisesti

rattaille, lastenvaunuille ja pyöräperäkärriille kuitenkin suunnitellaan erillinen kylmä ja lukittava tila joko piha-alueelle tai rakennuksen yhteyteen. Sisäänkäynnin yhteyteen suunnitellaan ulkovesipiste kurvaatteiden pesua varten. Vesipisteiden määrät ja paikat suunnitellaan tapauskohtaisesti. Sisäänkäynnin läheisyydessä piha-alueella käytetään sidottuja pintamateriaaleja (esim. betonikivi, asfaltti, tmv.) riittävän laajalla alueella, jolla ehkäistään hiekan ja lian kulkeutumista sisätiloihin.

Eteinen (märkäeteinen ja eteinen)

Hyvin toimiva kurapesutila on tärkeä osa päiväkodin arkea. Kurapesu- ja kuivaustilat sijoitetaan erilliseksi tilakseen sisäänkäynnin yhteyteen. Kurapesutila on märkien ja kuraisten vaatteiden huolto- ja säilytystila. Tilan suunnittelussa on erityisesti huomioitava tilan toimivuus ja tilanvaraus sekä pestäville ja kuivattaville vaatteille että henkilökunnan työskentelylle vaatehuollossa. Henkilökunnan ulkovaatteille varataan tila. Märkäeteisen yhteyteen voidaan vaihtoehtoisesti suunnitella erillinen kuivaushuone, joka korvaa märkäeteiseen sijoitettavat kuivauskaapit ja sähköiset kengänkuivaustelineet.

Eteistila on yksi päiväkodin tärkeistä paikoista, joissa lasten vanhemmat tapaavat päiväkodin henkilökuntaa. Lapset pukeutuvat ja riisuutuvat eteisessä päivän aikana useasti. Eteisessä on paljon läpikulkuliikennettä. Eteistila suunnitellaan siten, että sitä voidaan käyttää myös ryhmätalana. Muuntojousto huomioidaan tilan muodon ja kalusteiden suunnittelussa.

Joka toisessa eteistilassa varaudutaan lapsimäärän kasvuun suunnittelemalla sinne naulakko- / lokerikkotilat 24 lapselle.

Eteistila on usein myös kahden ryhmän yhteinen. Se voi olla luontevasti yhdistettävissä myös muihin päiväkodin yhteisiin tiloihin.

WC-pesuhuone

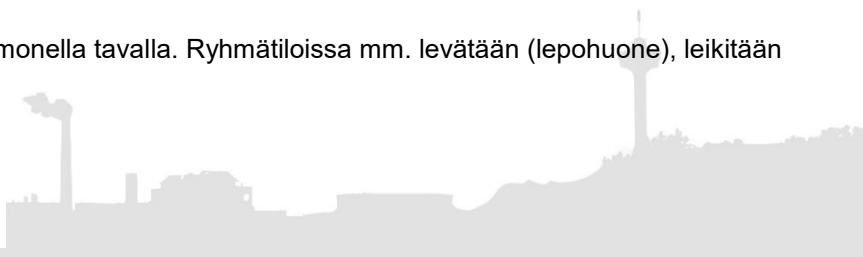
Pesutiloissa lapsi opettelee ja häntä ohjataan huolehtimaan omasta puhtaudestaan. Tiloissa hoidetaan usein myös pieniä lapsia, jolloin tarvitaan tilaa hoitopöydälle ja pesutilalle. Wc- ja pesutiloja on varattu jokaiselle lapsiryhmälle yksi. Kahden ryhmän yhteinen wc-pesuhuone on mahdollinen ratkaisu. Yksi pesuallasta sijoitetaan matalammalle / lapsen korkeudelle. Jokaista alkavaa kymmentä lasta kohden tulee olla wc-istuin ja käsienpesuallas.

Joka toiseen wc-tilaan sijoitetaan yksi lisä-wc-istuin, eli kolme wc-istuinta / yhden ryhmän tila. Kahden ryhmän yhteiseen wc-tilaan sijoitetaan siis viisi wc-istuinta.

Ryhmätilat

Lapselle ominainen tapa toimia on leikkiminen, liikkuminen ja tutkiminen. Ryhmätalassa työskennellään, leikitään, pelataan ja sekä mahdollisesti ruokaillaan. Tilassa käytettävät kalusteet ovat sekä lasten että aikuisten kokoa. Tiloissa on myös oltava runsaasti säilytystilaa. Ruokailu tapahtuu koko päiväkodin yhteisessä ruokailutilassa. Vain tarvittaessa pienimmät lapset ruokailevat ryhmätiloissa.

Lasten ryhmätilat voidaan suunnitella monella tavalla. Ryhmätiloissa mm. levätään (lepohuone), leikitään

ja askarrellaan. Tilat tulee suunnitella viihtyisiksi, toiminnallisuutta mahdollistaviksi sekä käyttötarkoitukseltaan joustaviksi. Yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Varhaiskasvatuksen ryhmät tulee muodostaa ja tilojen suunnittelu ja käyttö järjestää siten, että varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, päivitykset 2015.)

Kaksi lepohuonetta tulee sijoittaa vierekkäin niin, että yksi henkilö voi valvoa lasten lepoa molemmissa tiloissa. Valvojalla tulee olla sekä näkö- että kuuloyhteys molempiin lepohuoneisiin ja mahdollisuus päästä nopeasti apuun, jos jotain on hätänä.

Lepotila suunnitellaan ja mitoitetaan kalusteiden mukaan. Lepotilaan suunnitellaan kaappisängyt. Kahden sängyn välissä oltava väli (mahdollistaa pääsyn sängyn viereen), sängkyjen välissä kaappi. Patjoille tarvitaan myös erillinen säilytyskaluste, kaappi tai vastaava. Lepotila toimii myös leikkitalana. Lepohuoneiden suunnittelussa huomioitava varateiden suunnittelu ja niiden turvallisuus.

Piirustuksia ei saa kiinnittää valaisimiin tai valaisinkiskoihin. Tarvittaessa suunnitellaan erilliset seinäkiinnityskiskot kiinnitystä varten.

Varastotilat

Lapsiryhmän tiloissa on hyvä olla pieni varastotila, jossa säilytetään askartelumateriaalia ja muuta toimintaan liittyvää varustusta.

Ryhmätiloissa ja käytävillä käytetään karryjä, joissa on esim. askartelu-, rakentelu ym. materiaaleja, jotka on varustettu kaikkien ryhmien käyttöön. Karryille suunnitellaan sijoituspaikka, esim. varastosta. Varastotilojen valaisimet tulee suunnitella keskelle tilaa, ei hyllyjen kohdalle tai viereen, jolloin ylähyllä jää tyhjäksi suojaetäisyyden takia. Kemikaaleille, maaleille, liimoille ym. järjestetään turvallinen lukittu tila.

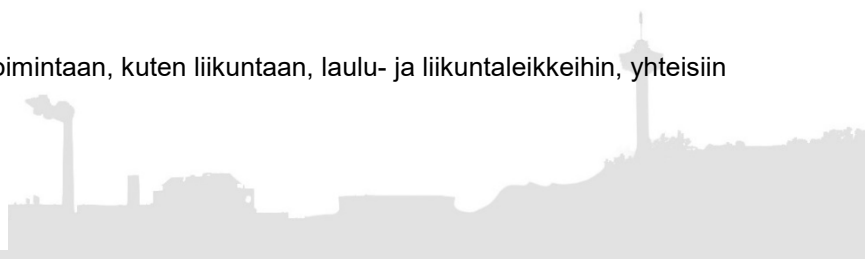
Saniteettitarvikkeille (saippuat, pesuaineet, wc-paperit jne.) tarvitaan pieni varastotila (tuotteita ei varastoida ja säilytetä siivouskeskuksissa). Sijoitetaan tekstiilihuoltotilaan (huomioidaan mitoituksessa), joko varataan hyllytilaa tuotteille tai vaihtoehtoisesti iso kaappi.

4.1.2 PÄIVÄKODIN YHTEISTILAT

Sali ja pienkeittiö

Salitila ja pienkeittiötila ja usein myös ryhmien pienryhmätilat ovat päiväkodin yhteiskäyttötiloja. Tilat tulee suunnitella joustaviksi ja monikäyttöisiksi. Pienkeittiön paras sijoituspaikka on lähellä salia, jolloin sitä voidaan käyttää myös iltatilaisuuksien tarjoiluvalmisteluihin. Pienkeittiötila vastaa kalusteiltaan tavallisen asunnon keittiötä.

Salia voidaan käyttää monenlaiseen toimintaan, kuten liikuntaan, laulu- ja liikuntaleikkeihin, yhteisiin

juhliin ja tilaisuuksiin jne. Salin tulee olla suljettavaa tilaa ja sen kautta ei saa olla läpikulkuliikennettä. Se voidaan kuitenkin avata ja laajentaa ulottumaan esim. siirtoseinän avulla keskeisiin aulatiloihin. Siirtoseinän korkeus tulee olla sellainen, että se on avattavissa yhden henkilön toimesta, maksimikorkeus on noin 2500mm. Salin yhteyteen tulee suunnitella tuolivarastot sekä säilytystilat musiikki- ja liikuntavälineille. Kiinteätä korotettua näyttämöä ei rakenneta. Näyttämönä voidaan käyttää esimerkiksi seinälle tukevasti kiinnitettävää puolapuunäyttämöä tai siirrettäviä kevytrakenteisia moduleja. Tilojen akustointiin ja äänenvaimennukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Monitoimitila 1

Tila suunnitellaan monikäyttöiseksi neuvottelu-, koulutus-, (atk-) työtilaksi ja se varustetaan av-välinein. Tilaa käyttävät sekä lapset että aikuiset. Koneet liitetään opetusverkkoon ja laiteasennukset tehdään lapsilähtöisesti. Vaihtoehtoisesti koneet liitetään vain henkilökunnan käyttöön (koneet hallintoverkossa ja av-tekniikka henkilökunnan tarpeisiin).

Monitoimitila 2

Toinen monitoimitila suunnitellaan ennen kaikkea kaikenlaiseen ympäristölle erityisvaatimuksia asettavaan tekemiseen, maalaamiseen, savitöihin jne. Tila on sekä henkilökunnan että lasten käytössä.

Monitoimitilojen 1 ja 2 kalustus ja varustus tarkennetaan ja suunnitellaan tapauskohtaisesti.

Henkilökuntatilat

Henkilökunnan sosiaalityilat ovat pukuhuone-, wc- ja suihkutilat sekä taukotila. Henkilökunta ulkoilee lasten kanssa päivittäin, siksi sosiaalitylojen on sijaittava lähellä päivähoidon muita tiloja, jotta ulkovaatteiden vaihtaminen voidaan suorittaa helposti ja nopeasti. Vaihtoehtoisesti tulee järjestää henkilökunnalle erilliset ulkovaatekomerot eteis- tai märkäeteistiloihin. Työturvallisuuslaissa ja asetuksissa on määritelty vaatimukset henkilökunnan sosiaalityloille. Henkilökunnan sukupuolijakaumaa ei yleensä pystytä määrittämään, joten puku- ja pesutilat suunnitellaan joustavasti käytettäväksi: lähtökohtana on yksi tila, johon sijoitetaan koko henkilökunnan yhteiset pukukaapit. Pukutilaan liittyvät suihku- ja wc-tilat mitoitetaan ja varustella siten, että niissä voi hoitaa myös kuivaamisen ja vaatteiden vaihdon. Tarvittaessa tilajakoja voidaan toteuttaa vaatekaapeilla ja kevyillä jakoverhoilla.

Tiimitila on päiväkodin johtajan ja muun henkilökunnan käytössä (mm. kiertävät työntekijät) hallintoon liittyviä töitä varten. Tilan yhteyteen suunnitellaan työ-/neuvottelutila, jota voidaan käyttää joustavasti käyttäen asiakaspalvelu- / pienneuvottelutilana. Tiloissa, joissa tavataan asiakkaita, tulee olla toinen pako-ovi. Lisäksi on huomioitava yhteiset tauko- ja kokoustilat, joista viimeksi mainittu mahdollistaa mm. luottamukselliset tapaamiset vanhempien kanssa. Tilassa on parannettu ääneneristys (dB-ovet ja seinät).

Henkilökunnalle on varattava omaa työskentelytilaa toimistotyölle. Tiloissa on huomioitava av-tekniikan tarpeet palavereja ja ryhmätyöskentelyä varten, esim. esityspinta ja äänentoisto. Useampikerroksisessa ratkaisussa toinen työtiloista sijoitetaan eri kerrokseen kuin muut hallinnon tilat.

Isompi neuvottelutila ja taukotila on yhtenäinen kokonaisuus, joka on jaettavissa kahteen osaan esim. ääntä eristävällä siirtoseinällä.

Siivous- ja tekstiilihuoltotilat sekä varastot

Päiväkotiin tulee varata myös säilytystilaa liinavaatteita varten. Hygienian huomioiden puhtaille ja likaisille pyykeille tulee varata tilavaraus pyykkirullakoille. Lisäksi päiväkotiin tarvitaan yhteisiä, tilavampia varastotiloja wc- ja käsipapereita, toimintamateriaaleja, leikkivälineitä, AV-laitteita yms. varten. Siivouskeskukseen sijoitetaan yksi ammattitason pesukone.

Wc-tilat

Yhteistilojen yhteyteen tulee sijoittaa vähintään yksi inva-wc-tila, joka tarvittaessa on myös lasten ja iltakäyttäjien käytössä. Yksi erillis-wc tulee sijoittaa joko pihaa lähimmän märkäeteisen yhteyteen tai suoraan pihalta käytettäväksi (kulku märkäeteisen kautta). Iltakäytössä olevien tilojen wc-tilojen mitoitusperusteena voidaan käyttää kokoontumishuoneistoa eli 1 wc-istuin / 60 henkilöä.

5 TILAVARUSTEET

Oheinen tilavarusteluettelo tarkistetaan vielä tapauskohtaisesti ao. hankeryhmässä päiväkodin mitoituksen, paikkaluvun ja lapsiryhmien määrän, sekä kulloisenkin päiväkotihankkeen erityistarpeiden mukaan. Linjauksista päättää palvelupäällikkö. Mm. wc-tiloissa määritetään tarkemmin normaalikorkeudelle vs. lasten korkeudelle tarvittavien varusteiden määrät.

Päiväkodit varustetaan koko päiväkodin kattavalla kiinteällä atk-verkolla huomioiden kaikki tilat, myös yleiset- ja eteistilat. Langaton verkko toteutetaan koko päiväkodin kattavaksi, mutta se ei ole kiinteistön ensisijainen verkkoratkaisu, vaan mahdollistaa erilaisten mobiililaitteiden sujuvan käytön pedagogisen, hallinnollisen ja mahdollisten ulkopuolisten käyttäjien tarpeisiin. Kaapeloinnissa käytetään ratkaisuja jotka ovat laiteriippumattomia ja vastaa uusinta tekniikkaa.

Sähköpistokkeita tulee olla riittävästi **kaikissa** tiloissa, jotta vältetään jatkojohtojen käyttöä.

Varusteista osa kuuluu käyttäjän hankintaan. Hankintarajat on esitetty tarkemmin erillisessä vastuurajataulukossa ja ne tarkennetaan tarvittaessa hankeryhmässä suunnittelutyön aikana. Kaikkien päiväkodin kalusteiden ja varusteiden valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota lasten tarpeisiin, pedagogisiin ratkaisuihin sekä hyvän työergonomian asettamiin vaatimuksiin. Irtokalusteet tulee olla helposti siirrettävissä (jos mahdollista, kalusteet varustetaan pyörillä) ja helposti siivottavissa. Leluille, patjoille, säkkituoleille yms. mietitään säilytysratkaisut irtokalustesuunnittelun yhteydessä.

Huomioidaan myös kaikkien sisusteiden paloturvallisuus. Varatieikkunoihin suunnitellaan avauspainikkeet ja varateiden merkinnät. Avauspainikkeet suunnitellaan siten, että lapset eivät niitä pysty avaamaan. Suunnittelussa huomioitava myös turvallinen alue ikkunan ulko- ja sisäpuolella.

5.1 VARUSTEET, YLEISTÄ

- sormisuojat ulko-oviin, palo-oviin ja muihin raskaisiin oviin
- ei linoleum - pintaisia ilmoitustauluja
- sälekaihtimien säätönarut eivät saa olla esillä (kuristumisvaara)
- vetimet ja painikkeet eivät saa olla teräväreunaisia, materiaali antibakteerinen
- jos ulkoikkuna toimii varapoistumisreitteinä (ikkunassa kiintopainike), ratkaisu tulee olla sellainen että lapset eivät pysty avaamaan ikkunaa omatoimisesti
- Seinään kiinnitettävien älytaulujen kiinnityksessä pyrittävä huomioimaan laitteiden siivottavuus (tausta kerää pölyä ja on vaikeasti siivottava)
- kaikissa korkeissa kiintokalusteissa yläsokkeli kattoon saakka (yläpölyn minimointi)
- kalusteiden suunnittelussa tulee kiinnittää huomioita lapsen omatoimisuuteen, mittakaavaan ja käytettävyyteen (omatoimisuuden tukemisen näkökulma)
- kalusteiden suunnittelussa huomioidaan lasten omatoimisuuden tukemisen näkökulma. Osa kalusteista suunnitellaan lapsen kokoon sopivina (yksi kotialueen pöytäryhmistä)
- tekstiilimattoja ei käytetä päiväkodeissa (puhdistaminen ja eritetahradesinfektio on vaikea toteuttaa)

5.2 MÄRKÄETEINEN/TUULIKAAPPI

- naulakko ja avohyllyt, yksi tai useampi hylly, esim. sovelta tai vast. muunneltava järjestelmä
  - leveys 300 mm per lapsi
  - hyllyn alapuolelle tanko kuravaatteille + min. 2 kpl koukkuja per lapsi (seinälle)
  - alas 2-kerroksinen kenkäteline, jonka syvyys vähintään 30 cm (2 kenkäparia/lapsi), seinäkiinnikkeinen
  - kenkätelineen hyllyissä sähkökäyttöinen lämmitys, jotka voidaan ryhmäkohtaisesti kytkeä päälle/pois ja on varustettuna toimintaa osoittavalla merkkilampulla
  - kenkähyllyn eteen tai päälle penkki (edessä syvyys vähintään 250 mm)
- lattia ensisijaisesti akryylibetonia. Erikseen sovittaessa laatoitus tai liukuestemuovimatto. Lattiamateriaali nostetaan seinälle. Ulko-ovien edustoilla mattosyvennys, sen sijainti ja koko hyväksytetään tilaajalla. Koko tilan kokoista syvennystä ei rakenneta
- Seinät laatoitetut (saumojen määrä minimoitava ► iso laattakoko)
- Vaatekaappi henkilökunnan ulkovaatteille (väh. 600 mm), ellei sosiaalitila aivan lähietäisyydellä
- Rst-pesuallas kuravaatteiden pesuun
  - allas varustettuna hiekanerotuskaivolla
  - altaan terävät reunat suojattu
  - altaassa harjapäinen bide -suihku
  - allas voidaan korvata myös rajattuun tilaan ulko-oven lähelle sijoitettavalla laatoitettavalla ja lattiaan upotettavalla kurakaivolla, jossa
    - hiekanerotuskaivo
    - suihkuseinäke ympärillä tms.
    - harjapäinen bide-suihku pitkällä letkulla
- kurapisteen lähelle käsipaperiteline (aikuisen korkeudelle)
- kurapisteen lähelle lankaroskakori

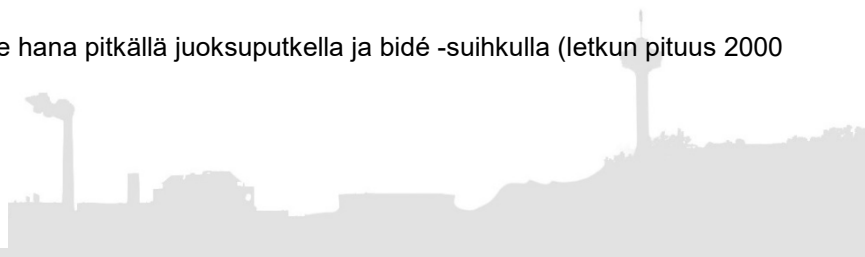
- kurapisteen lähelle saippua- ja käsidesi -annostelija (aikuisen korkeudelle)
- kurapisteen lähelle kuivauspatteri
- kuravaatteiden pesupisteen läheisyydessä oskarinoksa tai tanko kuravaatteiden kuivaamiseen
- kondensoiva kuivauskaappi, mitoitus 1 kpl/20 lasta, jos kuivauskaappeja on useampia, ne sijoitetaan vierekkäin. Kuivauskaapin kondenssiveden poisto, katso rakennussuunnitteluohje. Kuivauskaappien päälle ei saa varastoida tavaraa
- tapauskohtaisesti tilan yhteyteen voidaan rakentaa erillinen kuivaushuone, joka korvaa kuivauskaapit
- ilmoitustaulu (väh. 600 x 800 mm)
- pukeutumispenkki
- lattiakaivo
- rst-kynnyslistat
- aikuiselle mitoitettu lapsen pukemispenkki, jossa lapselle kiinnipitotanko
- lattialämmitys
- ulko-oven edessä kiertoilmapuhallin termostaatilla, vrt. LVI-suunnitelmat

5.3 ETEINEN

- vaatelokerikot ja naulakot
  - sijoitettuina seinänvierille 4-6 yksikön osissa
  - mielellään tehdasvalmisteisia ja vakiorakenteisia.
  - keskilattialle sijoitettavissa naulakoissa varmistettava niiden turvallisuus/kaatumattomuus. Naulakot voivat olla myös siirrettävissä sivuun ja varustettuja lukittavilla pyörillä.
  - ⊖ 1 lokerikko/naulakko +yläkaappi per lapsi n. 24 kpl. Kalusteen korkeudessa huomioitava lapsen mittakaava ja omatoimisuus
  - leveys 300 mm
  - alapuolelle penkki ja kenkäteline (yl. tossut), jonka syvyys vähintään 30 cm.
  - suunnittelussa huomioitava lattian helppo siivottavuus.
- ilmoitustaulu ja sähköinen info-tila
- peili
- aikuiselle mitoitettu lapsen pukemispenkki, jossa on lapselle kiinnipitotanko
- eteistilan jakomahdollisuus esim. verhoilla > verhoiskot
- verho- tms. kiskot myös lasten töiden yms. ripustamiseen
- sähköpistokkeita riittävästi, osa ylemmäksi esim. pöytätasoon, hyllytasoon tai katonrajaan
- käyttäjän langaton wlan-verkko
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello

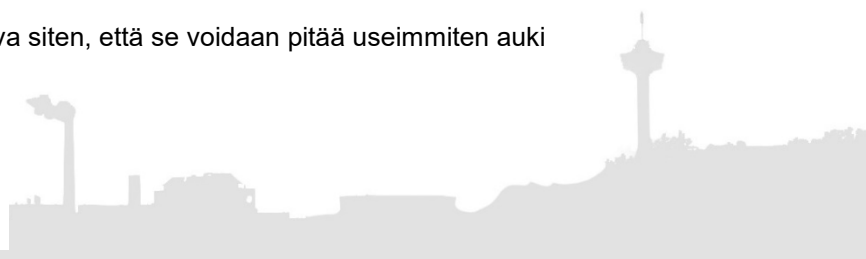
5.4 WC-PESUHUONE

- pylynpesuallas vähintään toiseen tuplaryhmän wc-pesutiloista
  - asennus siten, että jommallakummalla puolella on hoitopöytä
  - vähintään kokoa 600x400x300, asennuskorkeus 900mm lattiasta (altaan yläreunan tasosta mitattuna)
  - altaan oikealle puolelle hana pitkällä juoksuputkella ja bidé -suihkulla (letkun pituus 2000

- mm)
- esim. Franke / Kalla–allas tai vastaavasti mitoitettu rst-allas
  - altaan terävät reunat suojattu esim. kumilistalla
- seinään kiinnipitotanko altaan keskiosan kohdalle (pituus vähintään 400 mm) ja päähän jos asennetaan nurkkaan
- pyllynpesualtaan viereen sijoitettava korkeussäädettävä hoitopöytä (jaloillaan seisova, kaapin päällä oleva tai seinälle nostettava) pehmusteella vähintään toiseen tuplaryhmän wc-pesutiloista, pehmusteen päälle tulee voida sijoittaa kertakäyttöinen paperirulla
  - yksi hoitopöytä ja pyllynpesuallas kahta ryhmää kohden
- lasten korkeuteen käsipaperiteline (1 kpl/ 2 allasta) ja saippua-annostelija (typpi vrt. Rakennussuunnitteluohje)
- aikuisten korkeuteen saippua-annostelija, desinfiointiaine -annostelija ja käsipaperiteline. Malli tilaajan ohjeen ja linjauksen mukainen, katso rakennussuunnitteluohje, kohta liite 1
- 1 roskalankakori (1 kpl/2 allasta)
- peili lavuaarien yläpuolelle, lasten altaissa vähintään lasten korkeudelle tai korkeampi
  - ei alakaappeja lavuaarien alle
- potille ritilähyllyt vedenkeräyshyllyllä (esim. sovelia)
  - vähintään 2 x 900 mm
- suihku (-nurkkaus tai suihkuallas): useampitasoisessa rakennuksessa suunnitellaan yksi suihkutila / kerros. Pienemmissä kohteissa suihkujen määrä ratkaistaan tapauskohtaisesti
- vaippalokerikot (~ 200x200x200), vähintään 12 kpl
- wc:hin ns. puolisermit ilman lukkoa, mutta sulkijalla. Sulkijan sijoitus siten, että se on avattavissa ulkopuolelta.
- vähintään 1 lavuaari aikuisen tasolla
- lasten lavuaarit joko matalalla tai normaalikorkuiset altaat, jotka varustetaan käsinojallisilla porrasjakkaroilla
- lasten lavuaarien sekoittajat vaustetaan lämpötilarajoittimilla
- tasoissa ei teräviä reunoja tai kulmia
- wc-istuimet normaalikorkuisia, varustettuna tukevalla käsinojallisilla porrasjakkaroilla. Yksi tilan istuin voi olla pienempi, mutta siitä sovitaan tapauskohtaisesti palvelupäällikön linjauksen mukaisesti
- wc-istuinien lukumäärä 1kpl / 10 lasta
- vähintään yhden wc-istuimen yhteydessä bidé – suihku
- jos suihkunurkassa on lattiasta korotettu pesuallas, tulee siinä olla irrotettava etulevy lattiakaivon puhdistamiseksi
- pienimpien lasten tiloihin 1 korkea hyllykaappi varavaatteille (väh. 500 leveä) joko wc-tilaan tai sen lähistölle
- lattiakaivo
- lattialämmitys
- lattiassa laatta tai liukuestemuovimatto
- seinissä laatta, saumojen määrä minimoitava
- ovesa ei lukkoa
- oven aukeaminen suunniteltava siten, että se voidaan pitää useimmiten auki

5.5 ERILLIS-WC JA INVA-WC

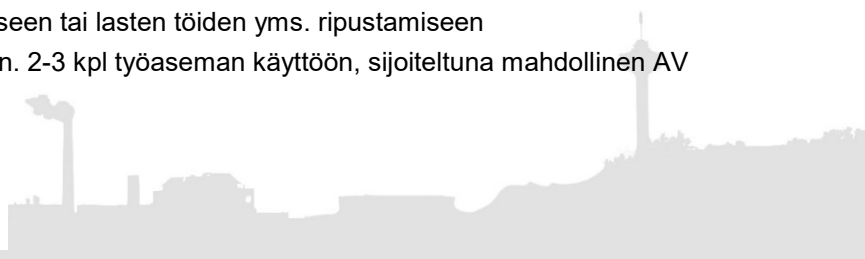
- Erillis-wc:n ja inva-wc:n varustus Rakennussuunnitteluohjeen kohdan ”Erillistilojen suunnitteluohjeet” mukaan. WC mitoitetaan aikuisten korkeudelle
- tukeva lasten käsinojallinen porrasjakkara/ jakkara
- inva-wc on tarvittaessa myös henkilökunnan pukutila (voidaan tarvittaessa varustaa lukittavalla pukukaapilla). Inva-wc palvelee myös iltakäyttöä

5.6 RYHMÄHUONE 1 / RUOKAILU-ASKARTELU

- säilytyskomerot
  - leveys 1000 + 1000
  - osa kaapeista lukittavia
- tilaa liikuteltaville tarvikelläryille
- rst-allastaso ala- ja yläkaappeineen
  - jätevaunut, huomioidaan kierrätys
- ryhmätilassa tulee olla erillinen käsienpesupiste. Päiväkodeissa, joissa ruokailu tapahtuu ryhmätilassa, tulee olla vesipiste ruoka- ja astiahuoltoon varten sekä juomaveden saantia varten. Vesipistettä tarvitaan myös askarteluvälineiden puhdistamista varten.
- ilmoitustaulu/kiinnityspintaa, huomioitava lapsen näkökulma (asennuskorkeus)
- valkotaulu / vapaata tyhjää seinäpintaa (AV-varustuksen tilavaraus) sekä kiinteät kaapeloinnit liitännäspisteineen. Pedagoginen AV- tekniikka toteutetaan jompaankumpaan ryhmähuoneeseen, tarkennetaan tapauskohtaisesti.
- verho- tms. kiskot tilan jakamiseen tai lasten töiden yms. ripustamiseen
- atk-pisteet, kiinteä atk-verkko n. 2-3 kpl työasema käyttöön, sijoiteltuna mahdollinen AV varustelu huomioiden
- käyttäjän langaton wlan-verkko
- sähköpistokkeita riittävästi, osa ylemmäksi esim. pöytätasoon, hyllytasoon tai katonrajaan
- korkeat pöydät ja tuolit. Mahdollisuus muutamaaan matalaan tuoliin ja pöytään (pienimmät lapset)
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello

5.7 RYHMÄHUONE 2 / LEPO-LEIKKI

- sänkykaapit: sänkyjä suunnitellaan enintään 70%:lle koko yksikön lapsimäärästä
  - tilat voidaan suunnitella siten, että esim. yhteen ryhmää ei suunnitella sänkyjä ollenkaan (isommat lapset)
  - tiloihin suunnitellaan kuitenkin tilavaraukset päiväkodin rakenteellisen mitoituksen mukaiselle sänkymäärälle, huomioidaan myös taustaseinän rakenteessa
  - väliin välikaapit, kaappi lukittava
  - ei irrallista porrasaskelmaa
- ilmoitustaulu/kiinnityspintaa
- valkotaulu / vapaata tyhjää seinäpintaa (AV-varustuksen tilavaraus) sekä kiinteät kaapeloinnit liitännäspisteineen. Pedagoginen AV- tekniikka toteutetaan jompaankumpaan ryhmähuoneeseen, tarkennetaan tapauskohtaisesti.
- verho- tms. kiskot tilan jakamiseen tai lasten töiden yms. ripustamiseen
- atk-pisteet, kiinteä atk-verkko n. 2-3 kpl työaseman käyttöön, sijoiteltuna mahdollinen AV

varustelu sekä valvojan paikka huomioiden

- käyttäjän langaton wlan-verkko
- sähköpistokkeita riittävästi osa ylemmäksi
- paikka nojatuolille ja lukuvalolle
- kaikissa korkeissa kiintokalusteissa yläsokkeli kattoon saakka (yläpölyn minimointi). Jos tilan korkeus ei mahdollista yläsokkelin rakentamista, korkeiden kaappien ja yläkaappien päälle rakennetaan eteenpäin kallistuva vino osa, joka estää tavaroiden säilyttämisen kaapin päällä ja helpottaa siivousta

5.8 PIENRYHMÄHUONE

- säilytyskomerot, leveys n. 1000, osa lukittavia, mahdollisesti irtokalusteina erikseen sovittaessa
- ilmoitustaulu / kiinnityspintaa
- kiinteät atk-pisteet riittävästi sekä käyttäjän langaton wlan-verkko
- sähköpistokkeita riittävästi

5.9 AULA / RUOKASALI

- atk-pisteet, n. 2-3 tai enemmän
- sähköinen infotaulu
- kiinnityspintaa
- ruokapöydät ja tuolit, jos aula toimii ruokasalina
- jakelulinjasto tapauskohtaisesti. Pyritään sijoittamaan tilasyvennykseen, joka on erotettavissa muusta tilasta
- oleskeluryhmät tapauskohtaisesti vrt. kerhotoiminta
- sähköpistokkeita riittävästi
- varaus AV-varustukselle sekä kiinteät kaapeloinnit liitäntäpisteineen
- kiinteät atk-pisteet, n. 5kpl / 100m².
- käyttäjän langaton wlan-verkko, huomioiden iltakäyttö
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello
- käsienpesupiste

5.10 SALI

- puolapuut, lukumäärä salin koon mukaan / vähintään 2 kpl
- koripalloteline
- näyttämöverhokisko. Verhokiskot ja verhot suunnitellaan siten, että ne ovat keveitä ja helposti liikuteltavia yhden ihmisen toimesta. Verhot tulee olla niputettavissa sivuun siten, että ne eivät haittaa salin muuta käyttöä
- peilit, huom. suojaus ja turvallisuus
- atk-pisteet riittävästi, kiinteä atk-verkko n. 2-3 kpl työaseman käyttöön
- käyttäjän langaton wlan verkko, huomioiden iltakäyttö
- sähköpistokkeita riittävästi
- valaisimet suojattu verkolla tai urheilutilan valaisimia
- joustolattia
- pimennysverhot, huomioidaan myös av-suunnittelussa

- Tila varustellaan tarpeen mukaisella esitystekniikalla (esitysäänentoiston, esitysvalaistus ja av-tekniikka (valkokangas ja dataprojektori), huomioiden erilaiset tarpeet kuten iltakäyttäjät ja yksikön omat tarpeet. Esitysäänentoiston siirrettävälle räkille tulee huomioida säilytystila ja sen vaivaton siirto saliin käytettäväksi. Tekniikan vaatimat kiinteät kaapeloinnit liitäntäpisteineen on huomioitava suunnittelussa
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello

5.11 MONITOIMITILA 1

- atk-pisteet riittävästi, kiinteä atk-verkko n. 2-3 kpl työaseman käyttöön
- käyttäjän langatoman wlan verkko huomioiden iltakäyttö
- sähköpistokkeita riittävästi
- AV-varustus, Interaktiivinen näyttölaite, tarkennetaan tapauskohtaisesti. Tekniikan vaatimat kiinteät kaapeloinnit liitäntäpisteineen on huomioitava suunnittelussa
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello
- ilmoitustaulu/ kiinnityspintaa
- pimennysverhot

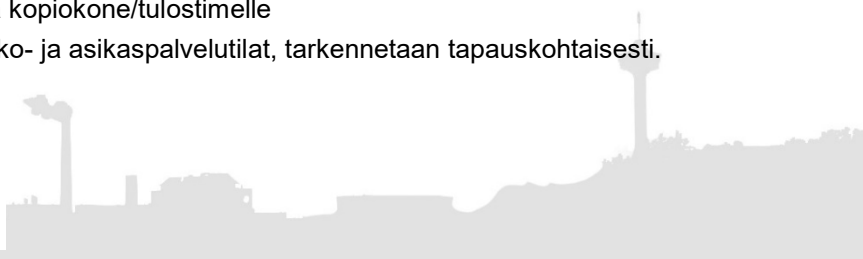
5.12 MONITOIMITILA 2

- rst- pesupöydät ala- ja yläkaappeineen
  - jätuvaunut
  - osa yläkaapeista lukittavia
  - 1000 aikuisten korkeudella
  - 1000 lasten korkeudella
- laminaattityötasot
  - osa aikuisten korkeudella
  - osa lasten korkeudella
  - alla jalkatilaa
  - ei teräviä ulkokulmia
  - rst-jalat
- kalustevälilaatoitus / rst-levy / tms.
- liukuestemuovimatto tai vastaava
- atk-pisteet riittävästi, kiinteä atk-verkko n. 2-3 kpl työaseman käyttöön sekä käyttäjän langatoman wlan-verkko
- pistorasioita riittävästi eri korkeuksille
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello

5.13 HENKILÖKUNNAN TILAT

5.13.1 TOIMISTO JA HENKILÖKUNNAN TYÖTILAT

- normaali työtilavarustus
- kiinnityspintaa/ilmoitustaulu
- joko työtilaan tai lähistölle tilaa kopiokone/tulostimelle
- AV-varusteet, neuvottelu-, tauko- ja asiakaspalvelutilat, tarkennetaan tapauskohtaisesti.

Tekniikan vaatimat kiinteät kaapeloinnit liitäntäpisteineen on huomioitava suunnittelussa

- kiinteät atk-pisteet riittävästi sekä käyttäjän langaton wlan-verkko
- sähköpistokkeita riittävästi
- ajannäyttöjärjestelmän sivukellot neuvottelu- ja taukotilaan

5.13.2 SOSIAALITILAT

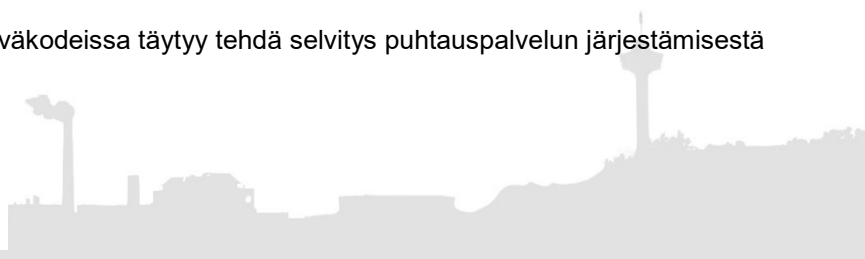
- lukollinen pukukaapit kaikille henkilökunnan jäsenille + varaus 2kpl
- miesten ja naisten pukutilat
- ilmoitustaulu
- peili
- vaatenaulakko ulkovaatteille
- pyyhekuivaustelineet
- suihkutilassa, suihkuverhokisko ja –verho tai suihkuseinäkkeet
- vaatekoustot
- saippua-annostelija
- wc-tilojen varustus vrt. Rakennussuunnitteluohje
- kiinteät atk-pisteet käyttäjän langattomalle wlan-verkolle
- sähköpistokkeita riittävästi
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello

5.13.3 SIIVOUSTILAT

- vrt. Rakennussuunnitteluohje / Erillistilojen suunnitteluohjeet
- ammattikäyttöön tarkoitettu pyykinpesukone ja tarvittaessa kuivausrumpu vierekkäin jalustalla (ergonominen korkeus). Pyykinpesukoneessa sekä kuivausrummussa tulee olla pikaohjelmat sekä lämpötilan säädön mahdollisuus.
- aikuisten korkeuteen saippua-annostelija, desinfiointiaine -annostelija ja käsipaperiteline. Malli tilaajan ohjeen ja linjauksen mukainen, katso rakennussuunnitteluohje, kohta liite 1
- atk-pisteet työtasoille, n. 1-2 kpl työaseman käyttöön sekä käyttäjän langaton wlan-verkko
- sähköpistokkeita riittävästi työtasoille
- siivoustila tulee olla lukittava

5.13.4 TEKSTIILIHUOLTOTILA

- liinavaatekomerot
- puhtaalle ja likaiselle pyykille erillinen säilytysmahdollisuus (likaisille liinavaatteille tilavaraukset rullakoille), eivät saa sijaita lähellä toisiaan. Likaisen pyykin säilytyspaikan yhteyteen ilmanvaihdon poisto
- tilassa vesipiste ja rst-allas, koko noin 600x400x250mm, malli esim. Franke / Kalla–allas tai vastaava
- vesipiste- ja viemäriveraus sekä sähköpistoke pyykinpesukoneelle
- sijainti mahdollisimman lähelle huolto-ovea
- päiväkodin pestävä pyykki voidaan pestä puhtauspalveluntuottajan pyykinpesukoneessa tai pyykki toimitetaan pesulaan
- yksityisen palveluntuottajan päiväkodeissa täytyy tehdä selvitys puhtauspalvelun järjestämisestä

- kohteessa ennen toiminnan aloittamista
- atk-pisteet työtasoille, kiinteä atk-verkko n. 1-2 kpl työaseman käyttöön sekä käyttäjän langaton wlan-verkko
- sähköpistokkeita riittävästi työtasoille

5.13.5 VARASTOT

- varastojen hyllyt säädettäviä vakiohyllyjärjestelmän hyllystöjä esim. Sovella
- liikuntavälinevarastoon mattotelineet, rutiläkorit ja koukustot
- sähköpistokkeet

5.13.6 KEITTIÖTILAT

- toteutetaan pääsääntöisesti ns. palvelukeittiönä
- keittiökalusteet ja -laitteet suunnitellaan Tampereen Voimia Liikelaitoksen ohjeistuksen mukaisesti. Katso erillinen ohje "Koulu- ja päiväkotikeittiökonseptit".
  - kalusteet vakiomallisia rst-kalusteita
  - lattia akryylibetonia tai vast., nostettu seinälle
- atk-pisteet toimistoon ja työtasoille, kiinteä atk-verkko n. 2-3 kpl työaseman käyttöön sekä käyttäjän langaton wlan-verkko
- sähköpistokkeita riittävästi toimistoon ja työtasoille
- säältä ja ilkivallalta suojattu lukittava laatikkovarasto
- keittiön ulko-oven yhteyteen ovikello tai kuvallinen ovipuhelin
- päiväkodin huoltoliikennettä ei saa järjestää keittiötilan läpi, vaan rakennukseen suunnitellaan erillinen reitti huoltopihalle
- ajannäyttöjärjestelmän sivukello

5.13.7 JÄTEHUOLTO

- sijoitus huoltopihalle, katso myös kohta 3.2.
- jätteastiamitoitus Pirkanmaan jätehuollon ohjeiden mukaisesti
- jätteasiat yleensä maahan upotettavia syväkeräimiä
- jätteasiat tai erillinen jätetila pääsääntöisesti lukittavia

5.13.8 TILALUKITUS, -SUOJAUS

- tapauskohtaisesti ulko-oviin, keittiötilojen ja iltakäyttöä rajaaviin oviin ohjelmoitava lukitusjärjestelmä; timecon-lukitus, iloq tai vastaava. Iltakäytön osalta tulee huomoida mobiilitunnistukseen myöhemmin valittava laitevalmistajan tarpeet.
- kaikkien muiden tilojen oviin mekaaninen lukitus, sisällä pääsääntöisesti painikelukko
- wc-tiloihin normaali wc-lukitus (aikuisten / henkilökunnan wc-tilat)
- hätälukitus rakennuksen ulko-oviin. Laukaisun ja palautukset sijainti ja toiminta tarkennetaan tapauskohtaisesti.
- avainsarjat pääsääntöisesti
  - yleisavain / huolto
  - johtajan huone
  - henkilökunta

- keittiö
  - iltakäyttäjät tapauskohtaisesti
- kuvallinen ovipuhelin ryhmien ulko-oven yhteyteen
- kameravalvonta ja rikosilmoitin rakennussuunnitteluohjeen ja sen liitteiden mukaisesti
- kattava osoitteellinen paloilmoitinjärjestelmä
- kattava turvalaistusrjestelmä
- kattava yleisäänentoistojärjestelmä. Järjestelmän toteutus paloilmoitinjärjestelmän palokelloja täydentävänä osana poistumishälytys- ja turvakuulutusjärjestelmän vaatimusten mukaan
- ulkoalueilla estetään asiattomien katolle pääsy (kiipeämisen esto kattotikkaissa, ym.)

